

:nyheter

:meninger

:sport

:nett

:respons

:guiden

:spill

:annonser

Fredag 20. desember 1996

Dagbladet

«Det er forunderlig at lovmakerne bak forslaget til ny barnelov ikke har sett det som interessant å få kartlagt årsakene til at barn mister kontakten med far etter samlivsbrudd.»

Ny barnelov og samlivsbrudd

Samlivsbrudd kan føre til ødeleggende konflikter om barna. I slike konflikter opplever mange menn seg som rettsløse. Vil den nye barneloven sikre barnas rett til to foreldre, og er den egnet til å forebygge alvorlige konflikter?

Av FRODE THUEN, førsteamanuensis

Hva skjer når et par med små barn bestemmer seg for å skille lag? I de aller fleste tilfellene ønsker far å fortsette med en aktiv omsorgsrolle overfor barna. Men på grunn av lovverket som regulerer samlivsbrudd og de økonomiske fordelene som er knyttet til det å få den daglige omsorgen for barna, blir mange fedre skviset ut av barnas liv - i større eller mindre grad. For begge parter er det svært mye å vinne på å få barna, og tilsvarende å tape på å ikke få dem. Både økonomisk og menneskelig. I en slik situasjon er det den sterkestes rett som gjelder. Og sterkest, det er mor. Hun blir sittende med den daglige omsorgen i omkring 90 % av tilfellene. De fleste fedre innser styrkeforholdet og aksepterer, om enn motvillig, den tradisjonelle samværsordningen. Men noen mødre vil av ulike grunner hindre barna fra å ha samvær med far, eller begrense det til et minimum. I andre tilfeller er det fedre som ikke aksepterer å bli redusert til helgepappa, og kjemper for en mer likeverdig omsorgsrolle. Da er det duket for konflikt.

Fastlåste konflikter kan ha svært alvorlige konsekvenser. Først og fremst rammer det barna. Det er ofte barna konfliktene dreier seg om, og barna blir lett den viktigste ammunisjonen i konflikten. De blir både mål og middel i dragkampen mellom mor og far. I de mest alvorlige tilfellene blir foreldrenes konflikter projisert inn i barnets sinn på en måte som vanskelig lar seg behandle. Konsekvensene av slike konflikter kan være alvorlige psykiske og sosiale problemer for barna. Også for foreldrene er langvarige og fastlåste konflikter ødeleggende. Det er særlig belastende for den av partene som ikke har barna boende hos seg, som oftest far. Disse må kjempe en fortvilet kamp for å få lov til å være fedre for sine egne barn. Selv om de gjennom rettsapparatet får tilkjent samværsrett, er de i praksis helt og holdent prisgitt mors vilje til samarbeid. Dersom mor boikotter eller vanskeliggjør barnas samvær med far, får dette vanligvis ingen rettslig konsekvenser. Hvis far derimot tar sin rett og henter barna mot mors vilje, risikerer han å bli tiltalt for kidnapping. I slike saker er far praktisk talt rettsløs. Likestillingsombudet

har til og med måttet innrømme - tilsynelatende svært motvillig - at barneloven ikke er lik for mor og far.

Hvor mange barn og foreldre som opplever slike konflikter, er uvisst. Det finnes ikke engang en samlet oversikt over antallet barnefordelingssaker som behandles i rettsapparatet, men det dreier seg trolig om i underkant av 1000 saker hvert år. Det er forøvrig viktig å huske på at hver av disse konfliktene kan strekke seg over mange år. Uansett representerer de bare toppen av isfjellet. I en undersøkelse blant et stort utvalg skilte som vi nylig har gjennomført, fremkommer det at omkring 20 % av foreldrene opplever store konflikter i forbindelse med fordelingen av barna selv to år etter samlivsbruddet. Tilsvarende tall er vist i undersøkelser fra andre land.

Fastlåste konflikter fører ofte til at barna mister mye av kontakten med far. Tall fra Statistisk sentralbyrå viser at ett av fire barn ikke har sett far den siste måneden. Det kan være flere grunner til det, blant annet at mor og far bor langt fra hverandre, at mor motsetter seg at barna skal ha samvær med far, at far ikke stiller opp, eller at barna av ulike grunner ikke ønsker samvær med far. Det som gjerne oftest trekkes frem, er at far ikke stiller opp. Dette kom blant annet til uttrykk i en artikkel i Dagbladet for en tid siden, under overskriften: «Deltidsfedrene svikter barna.» Sannheten er at mange fedre ikke har råd til å ha regelmessig samvær fordi mor har flyttet til en annen kant av landet, eller de føler seg så motarbeidet av mødrene og av rettssystemet at de rett og slett gir opp samværet. Andre forteller at de uteblir for å beskytte seg selv eller barna mot en ødeleggende konflikt. Selvsagt finnes det også fedre som ikke ønsker å holde kontakten med sine barn, men det er sannsynligvis ikke svært mange av dem. Like lite som mødre gir frivillig avkall på sine barn, gjør fedre det. Derimot ser det ut til å være et betydelig antall fedre som opplever at mor boikotter barnas samvær med far - ofte sekundært av smarte advokater og velmenende psykologer og andre forståegpåere.

Det er forunderlig at lovmakerne i Barne- og familiedepartementet, som har laget utkast til ny barnelov, ikke har sett det som interessant å få kartlagt årsakene til at barn mister kontakten med far etter samlivsbrudd. Eller i hvilken grad, og på hvilken måte, lovverket og de økonomiske støtteordningene i forbindelse med samlivsbrudd er konfliktskapende i seg selv. Slike ting lar seg forske på, og burde absolutt kunne være med å danne premisser for det nye lovutkastet.

Er det likevel grunn til å tro at det nye forslaget til barnelov vil kunne bidra til å dempe gemyttene mellom partene ved samlivsbrudd? Dessverre ikke. En legger opp til å fortsette skillet mellom den som har daglig omsorg og den som har samværsrett - altså å skille mellom A- og B-foreldre.

Hovedomsorgsforelderen skal fortsatt alene kunne bestemme hvor i landet hun/ han selv og barnet skal bo, og den andre parten må på sin side betale alle reiseutgifter i forbindelse med eventuelle samvær. Selv om foreldrene avtaler felles omsorg - altså at barna bor like mye hos mor og far - skal den ene stå som bostedsforelder, med tilhørende økonomiske stønader og rett til å alene bestemme hvor i landet barnet skal bo. Ut fra dette er det vanskelig å tro at det nye forslaget til barnelov vil bidra til å forebygge konflikter mellom foreldrene.

Parallelt med forslaget til ny barnelov, har departementet utarbeidet to alternative modeller for endringer i bidragsreglene. Det er først og fremst innpakningen og ikke innholdet som er nytt i de to forslagene til nye

bidragsregler. De representerer i beste fall et forsøk på å lappe på et råttent system. I verste fall er de et bevisst forsøk på å tåkelegge hele debatten om barneloven. Eventuelle endringer i bidragsordningene skal nemlig ikke skje før om tre-fire år. På den måten kan en få igjennom den nye barneloven under dekke av at bidragsordningene er til behandling i departementet. Et slikt skille mellom lovverk og regelverk vil kunne ta oppmerksomheten bort fra det konfliktskapende systemet som vi i dag har, og som departementet har foreslått videreført i den nye barneloven.

Forhåpentligvis vil den nye politiske ledelsen i Barne- og familiedepartementet ta en ny og grundig gjennomgang av det eksisterende lovforslaget, før det legges frem for Stortinget. At lovforslaget nå er utsatt på ubestemt tid, er kanskje et uttrykk for det.

Hvis den nye barneloven ikke tar hensyn til de enorme endringene i farsrollen som har skjedd i løpet av de siste par tiårene, er det grunn til å frykte et skjerpet klima mellom fedre og mødre. Det føles ikke lenger naturlig for fedre å bli redusert og degradert til besøkspappa med *samværsrett* til sine egne barn. Stadig flere fedre vil kreve en langt mer likeverdig omsorgsrolle, samtidig som de økonomiske incitamentene vil hindre mange mødre fra å gå med på slike løsninger. Den løsningen som er best tilpasset dagens familiemønster og kjønnsroller, og som vil kunne ta bort mye av grunnlaget for de fastlåste konfliktene, er derfor å likestille foreldrenes rettigheter og plikter ved samlivsbrudd. Da vil mor og far måtte forholde seg til at de fortsatt må dele på omsorgen for barna, og følgelig vil det ikke være grunnlag for tautrekking om hvem som skal ha barna og alle støtteordningene. Hvis Barne- og familiedepartementet virkelig er opptatt av barnas beste, bør de benytte anledningen til å foreslå en lov som aktivt søker å dempe konfliktnivået mellom foreldrene. Ut fra det foreliggende forslaget kan man i stedet lure på om saksbehandlerne i departementet driver fordekt kvinnekamp i barnas navn.

Tidligere kronikker:

Lørdag 9. november:

Erik Oddvar Eriksen og Marit Skivenes: [«Hvem skal ha omsorg for barnet?»](#)

Essens: Begrepet barnets beste bør ikke forstås som noe gitt eller entydig, fordi ingen kan gi et autoritativt svar på hva det består i. Begrepet må oppfattes som en normativ størrelse ingen har fasit på.

[[:nyheter](#) | [:meninger](#) | [:sport](#) | [:nett](#) | [:respons](#) | [:guiden](#) | [:spill](#) | [:annonser](#)]

© [Dagbladet](#)